

թիկ խնդրին մի դժբաղդուի ինն է
 անկն որ այս օրն է ընկնել ինչ չէ
 Արթի ինքը այս օրինոյն Նա որ դա-
 րդ այտեղելը, դեռ մեր գիւղը չը-
 ծը երկու երեք օրով առած էր ի-
 ռում, որ նա գալիս է. երկու ի-
 մնականից հեռու էինք խմանում նրա
 լայց հիւսի ինչ է դրա հալլը ինչ-
 մանչւած է նա և ինչպէս հին է
 հազդատը, կարծես մութարցան լինի
 ըր... Այսպէս էր մտի ինքնում կա-
 լի մի անխորդնից մեռ նառած Թո-
 ռ որ մի թուի թափոյն էր

—Սաւո՛ւ՛... ասում էր նա, յիտոյ հա-
նգէն, իր խօսինքս ամբ լսանքս:

10) Հաղարարվել է որի մէջ ամփոփուած է կօնքի մասը: Վերոյիշեալ մասունքները բոլորն էլ ամփոփուած են արծաթեայ սկզբով և խաչերի մէջ:

Մի խօսքով այս վանքը, իւր պիմանալով իր անհատականութիւնը, որոնց մէջ մարտիրոսներն են, նորոգութեամբ... նշանակաւ չէ նորոգութեամբ:

Վանքը առանձնապէս իրեն սեփականութիւն, ունի մօտ 350 զեռնաւորն հող ջրաբերի և 150 զեռնաւորն անջրջի, նաեւ այգի, ջրաղաց և մի ձիւնահանք, որոնցից ստացուած է բաւական եկամուտ: Այդ եկամուտի մի մասով կառավարուած է վանքը, իսկ միւս մասը—500 ռուբլի ուղարկուած է Էջմիածնի Գեորգեան ճեմարանին, որպէս սննդի անօրէնութեամբ:

Մեր կարծիքով լաւ կը լինէր, եթէ արքայան սննդը թող տար և հարկադրել ներջակի վանահօրը՝ իր անհատական երկրամասն կամ միջոցաւ ուսումնարան սննդաւոր վերոյիշեալ 500-ական ռուբլի եկամուտը զրա վրայ ծախսելով, և կամ մի ընծայարան ունենալու քահանայապետներ ճամար, որոնք առանձն օգուտ կարող լին բերել այդպիսի մի նախապետական տղայութեան մէջ խորհալով ժողովրդի համար:

Կարծում ենք, այս մասին արժէ մտածել, քանի որ 10—12 զեռնի զուրկ են այդ երկու միութեան խնայելու:

Յաւալի է, որ մեր տաճարները միակ շնորհք և Աստուածային շնորհք ծառայելու զիտար միջոցը—ուսումնարանները, մեր նախնիներն բազմաթիւ կեդրոններով այսօր չբացած ենք տեսնում, ինչպէս այդ Տաթևում է և Սրբաշինում...:

Ինչպէս վերեւում իշխեցին, Վաղարշապէս Սրբաշինի գետի ընթացքով, Ապրաքունի սից դարձեալ առաջ գնացին հարաւ և վերջապէս չորս ժամից յետոյ հասանք Հին-Ջուղայ: Այս գետը 160 տուն ունի, երեք քահանայ, մի վայոյապէս անուր բեկեղեղի ժողովուրդը պարսկացի է և երկրագործութեամբ և առևտրով: Սրանք բաւական կարողութեամբ տէր մարդիկ են: Գիւղի հողերը ոռոգուած են Սրբաշինի գետի ջրերով:

Նոյն օրը մութը վրայ հասնելով չկարողացանք Հին-Ջուղայի առեակներն ու գերեզմանատունը գնալ, որոնք նոր գիւղապետից 1 1/2 վերստ հեռու էին: Բայց

Նա չէր նկատուած, որ դուռը կիսաբաց է և չէր կարծում իրաւի, թէ ես կարող եմ լսել նրանց խօսակցութիւնը: Սկիզբնայնցը դուռը Գառնի կրկին ներս մտաւ և յայտնեց, որ ճիշդ հողի ուղուտ են տեսնուիլ «...» հետ:

—Աստ տանը չէ, հրամայեց Աղա Մուրադը:

—Աղա, արդէն նրանք տեսին Արթուրնային: Երբեք զուրկ գնալու և հարցնել նրանից...:

—Անպիտան, չան սրդի, կորիւր, աստ թող գնալ:

Գառնի գնաց և ահա ներս մտան ինչ պարոնները, խնդրեցին Աղա Մուրադից վերջացնել իրենց հաշիւը և զործը դատաստանի չզցել, յայտնելով, որ իրենք «...» տէր մարդիկ են, դատաստանի դուռ չեն ճանաչել: Բայց նա ներանց գլուխը ևս մի կերպ լուր բաց և ճանապարհ դրաւ...:

—Էլ մարդ չի գտնու, ով որ հարցնի աստ տանը չէ, հասկացանք: Այդ դուռն էլ փակելի, որ չիմանան, թէ տանն եմ: ասաց Աղա Մուրադը և ինձ կանչեց միւս սենեակից: —Տեսնում ես, Խօջա-Արթիւն, այդ անպիտանները չեն սպասում, որ իրենց մտերմակի ժամանակը լրանայ, և տակից դուռը զուրկ են տալիս:

Այդ խօսքով կարծես նա ինձ հասկացնում էր, որ բերանս չբանամ իմ կոպիւնները մասկին և լուռ ու մունջ զուրկ գնամ: Այդպէս էլ արիւ (Բաղաբուս) խօսում էին, որ Աղա Մուրադի «կերած փողերը» մի բառորդ միլիոնի

միւս օրը կանուխ ահա տեսնում ենք Արարքը, որ իւր գլուխը Հին-Ջուղայի գերեզմանատան ետեւից բարձրացնելով ու հանդարտութեամբ ամբարիս չլուսելով առաջ է ընթանում դէպի մեզ—արեւելք, որտեղից և նկատուած են լայնատարած գերեզմանատան անթիւ խաչքարերը, որոնք հսկաների բանակի նման անշարժ կանգնած էին Նրասիւնի ձախակի վրայ: Իսկ նրա արեւելեան կողմում ահա տեսնուեցան անթիւ շինութիւնների փլատակներ ու եկեղեցիների բեկորներ, որոնց տխուր տեսարանն անայտնութեամբ մէջ երբեմն միայն լսելի էր լինում: Արարքի յորձանգները խուլ ձայն... Բանաստեղծի ասելով, իրաւի, այդ ավերակների մէջ պէտք է պտրել հնադարեան աւերակների փլատակները, որոնք գետնից են անդնդացած մի հովտի մէջ, չըջափակուած լինելով հարաւային և հիւսիսային կողմերից բարձրորդի քարաւայրերով ու լեռներով: Այդ հովտի տարածութեան չըջափակուած, որ էլին—Ջուղան է, բնկած, եթէ չենք սխալուած, 10—15 վերստ կարելի է հաշուել: Իսկ գերեզմանատունը տարածուած է երեք բլուրների ու հովտների վրայ—արեւելեան, միջին և արեւմտեան, ուր բերաւոր տապանաքարեր և նրանց ոտների կողմից բարձրացած կան գեղեցիկ ու նուրբ քանդակներով ու արձանագործութիւններով խաչքարեր 3 արշին բարձրութեամբ, որոնք թեքուած են դէպի տապանաքարերը՝ անձրեկից չճշմարտ համար:

Ցանկալով իմանալ, թէ ամենահին գերեզմանը՝ որն է դրանց մէջ, մենք կառնուեցանք տեսնելու գեղեցիկը, (թէ ևս նախոր էր բոլորը մի օրուայ մէջ իմանալ) ու հաշիւ 700 խաչքարերից մէկը եղաւ ամենահինը—320 տարուայ, որի վրայ արձանագործւած էր այսպէս. «Երաւակ է խաչ Խօջա Մանուկին, որ փոխեցաւ առ Բերիստոս թուին ՌՄԹ»:

Գերեզմանատան միջի մասի վերեւ—հիւսիսային կողմում գտանք նաեւ Խօջա Խաչիկի մատուռը, որ կանգնեցած է խաչքարի վրայ: Սա այն Խօջան է եղել, որ Տահ-Աբրահամ ընդունել է մեծ պատուով ներկայացնելով նրան մեծագին ոսկէ ակօղէների մէջ ոսկու կոյտին, իւրեք ընծայ թանկագին հիւրին, որ ընդունել է իւր ապարանքի մէջ: Գրա փոխարէն, Տահ-Աբրահամ այրում, քանդում,

է հասնում: «Արած փողեր» բառերը լսելուց ևս կատաղում էի: այդ անիրաւներն այնքան խոհեմութիւն չունէին, որ արժամանակ լռէին ու այդ խօսքով չկնքէին նրան: Նա իրաւ փողերը տակից էր արել և չէր մտնակացել: Նրա քսակը լին էր և միայն բերանը կարուէլ, վերջացել էր: Նա քիչ շնորհակ էր իւր... առեակի մէջ: Բայց այդ շնորհքը, մօտ գտնուած գումարի մի տասներորդ մասն էլ չէր կազմել, ուստի և նա ածապարել էր իրեն «անանկ» անունը տալու: Չանքերն անել և պինդ կարել էր իւր քսակի բերանը: «Մանկ ասեմ, էլ յետոյ ինձ թող չհաւատան և փող չտան: իսկ մօտս եղածն էլ ինչու տալ իրենց տէրերին, բայց ես ինչ ուտեմ...»: Ահա ինչի էր լուռ նրանից: ահա ինչ էր պատասխանում նա վերջապէս իւր փողատէրերին...:

Ինչ անէի ես թշուառ: վախճում էի կամ փող ուղիւ կամ խօսացնել նրան: լռել էի սրտապատու և կարծում էի, երբեմն էլ ինձ յոյս էի տալիս, թէ ինձ հետ այդպէս չի վարուիլ իմ կարող է տալ, որովհետեւ քիչ է. մանաւանդ գիտէ, որ երեւանցիս հասել են, հարկաւոր է նրանց ուսում տալ: գիտէ, որ ուրիշի տան տնկեց եմ, տուն պիտի առնեմ, վերջապէս կիտէ, որ աղքատ մարդ եմ և էլ ձեռքիս կոպէլ չի մնացել, Խօջա-Յուսիսեան եղած չեղածն էլ վերջին մի երկու տարումը կիրել պրծել եմ... Բայց մինչև երբ համբերել մի քանի ամսից, գուցէ և մի քանի շաբթից յետոյ ունեւ-

ուստի ճարակ է դարձնում ամբողջ գիւղեր, որտեղից ժողովուրդը գերելով, բնակչութիւն է ձեւորել գետի աջ ափի մօտ): Սրանով զիմար, որ այժմ կոչւում է Նոր-Ջուղայ: Խօջա Խաչիկի խաչքարի վրայ արձանագործւած է այսպէս. «Յիշատակ է սուրբ խաչ քաղաքապետ Խօջա Խաչիկին և իւր կողակից Մարիամին: յիշեցէ ի Բերիստոս թուին ՌՄԹ» (մեղնից 286 տարի առաջ):

Յ. Տէր-Իրիգորեանց:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Հաւատացնում են, որ գերմանական պետական կանցլէր Վալդմարին ասել է, թէ Վիլհելմ կայսրը իւր թագաւորութեան գլխաւոր նպատակն ընդհանուր զինադադարի ինդիկն է հասարակ, իսկ զոմար թէ այժմ նա վճռի այդ մասին պաշտօնապէս առաջարկութիւններ անել սփոթութիւններին:

—Գերմանական Վիլհելմ կայսրը նոր տարուայ առթիւ ինքնազիր շնորհաւորակաց նախակ է գրել իւր Բիւրոյին: Իշ. Բիւրոյը պատասխանել է նրան պաշտօնապէս:

—Լոնի համար Բերլինում վարակիչ հիւանդութիւնների հիւանդանոց ուղարկուեց:

—Գերմանական Վիլհելմ կայսրը մտադիր է պրոտական ներկայ թագաւորանւորին Բոննի գիմնազիոն տալ, երբ նա տարւած տարեկան կը դառնայ:

—«Figaro»-ն իւր առաջնորդը յօդուածով խօսելով անցեալ 1890 թուին Գերմանիայում կատարուած անցքերի մասին, ասում է. «Այժմ Եւրոպայում արդէն սկսում են հասկանալ, թէ գերմանական երկրասարդ կայսրն ինչ է ուզում: Նա ուզում է կառավարութեան այնպիսի եղանակ գտնել, որ անդիակաւոր և ուսանալով միջինը ներկայացնէր, այն զանազանութեամբ միայն, որ գերմանական այդ նոր տեսակ կառավարութիւնը մեծ ազատութիւն տուած լինէր հրապարակախօսութեան և մասնաւոր, բայց և միմայն ժամանակ վերջին խօսքը կայսրին մնար և ամեն գործի մէջ սկզբնապատճառ լինելու համար ամենաընդարձակ ասպարէզ լինէր տուած նրան:

Իւր հաց չեմ ունենալ: գնամ տեսնում... վճարեցի եւ վերկացայ, ուղիղ Մուրադի Աղի տուն անեցի ու գնալի, դուռը ձեռնեցի, աղան դուռս եկաւ (էլ նա ծառայ չէր պահում, Իւլի աչքին թող էր փրչում):

—Հայրիկդ տանն է, Գիգո...
—Այո, տանն է, համեցէք: Նա ներս մտաւ:

—Բարով, Խօջա-Արթիւն: բայ իսկի չես գալ հարցնել, թէ ինչ օյնն է, որ գլուխդ է եկել...:

Իմ ինձ տուած պրծաւ Աղա Մուրադն այս խօսքս ասելուց, Ես պատասխանեցի նրան:

—Ինչ կայ, ինչ օյնն պիտի լինի, Աղա, փառք Աստուծոյ, ինչ է պատահել: Մանկացայ, Խօջա-Արթիւն, փողերս փչացած...:

—Ինչ ես ասում, բայ իմ...:

—Գոնն էլ քոնն էլ չառաքինն է՛լ...:

—Չէ, չէ, ի սէր Աստուծոյ, Աղա, ես չառաքին չեմ: այդպէս մի ասել, ես ինչ, աղքատ մարդ եմ: նրանք ուտելու հաց ունին: նրանք կապրեն, ես չեմ ապրել... դու գիտես իմ դրութիւնս:

Նրանք չեն ապրել, դու կապրես: քո համբերութիւնդ շատ է քան նրանցը: նրանք չեն կարող քեզ նման խօջայութիւն անել:

—Ուրեմն...:

—Ուրեմն փողերի փչացում, կորուս, գնա: հանդիստ քո բանիդ:

—Ինչ ես ասում, անդու՛մ, ինչու ես ինձ սպանում: այդքան սառնասրտու-

ՆԱՐԵ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԱՐԱՏՈՍՍ

(Ճշմարտ անցք)

Պաւել Պետրովիչ Մարաբոյնիկովը այրի էր:

Այնքան էլ ծեր չլինելով, նա Պետերբուրգի բանակային գրասենեակներից մէկում հաշուապահի պաշտօն էր վարում, ստանալով կարգին առճիկ:

Բայց այդ ունենալով մի փոքրիկ գումար, նա ապրում էր բաւականութեամբ մէջ:

Նա դաւաճ չունէր, իսկ երկրորդ անգամ էլ պատկուել չէր կամենում, թէ և ծանօթների չըմանում նրան նախանձելի փեսայու էին հաշում, որի պատճառով և շատ քաղցր ընդունելութիւն էր գրտնում ամեն տեղ:

Պաւել Պետրովիչը քիչ տակ ծիծաղելով օգտուած էր իւր զիջքով:

Քաղաքավարութիւն և հաշուագիտութիւն—դրանք հերոսիս բնութեան յատկանիշ գծերն էին:

Վերջին երեւում էր նրա տնտեսական գործերը վարելուց, թէ և հաշուապահութիւնը ժառուրեան չէր հասցնում, այնու ամենայնիւ Պաւել Պետրովիչը «խող» չաւ էր սիրում:

Իսկ առաջինը երեւում էր նրա յարաբերութիւններից, որ ունէր նա այն անձների հետ, որոնք այսպէս թէ այնպէս գործէին ունենում նրա հետ: Մինչև անգամ նա իւր միակ աղախին—Մարքայի հետ «դուք»-ով էր խօսում, մեծաբարով նրան «Մարքայ Սիլանտրինա»:

Մարքայ Սիլանտրինան մի աշխատասէր կին էր, զինուորի այրի, մօտ 40 տարեկան, սակայն բաւական գեղեցիկ, պատած լինելով Պետերբուրգի չըջակայքը, նա ցիկորի հոտի հետ կրում էր մի մանանձին գործի, որ բնական է միմայն մայրաքաղաքի աղախին:

Նա Պաւել Պետրովիչի մօտ ապրում էր զեռ վերջինս ամուսնու կենդանութիւն: Ինչ. մօտ տասը տարի էր, Պաւել Պետրովիչի ամուսնու մահից յետոյ, Մարքայն անկանալով տանում էր նրա տնտեսական գործերը:

Նա անչա՛հ բարոյականութեան տէր կին էր, թէ և սիրում էր հարեան ծա-

թիւն կը լինէր: Ուրեմն ինն էլ չես տալիս:

—Գոնն էլ, քոնն էլ, գնա, դու էլ գնա դատաստանատուն:

Մինչդեռ ես գտում էի Աղա Մուրադի հետ և երբեմն աղաչում պաղատում որդեցոյ հացը չկտրել, նրանց բարոյապէս սպանման պատճառ չըռնալ, բայց նա Աղա Մուրադը յամենայն դէպս տալիս էր ինձ անվրդով և միանգամայն սառն պատասխաններ և սառնասրտութեամբ էր վերաբերում թէ իմ անէծք ու պղծքին, և թէ աղաչանք-պաղատանքին—յանկարծ դուռը բացուեց, ներս մտաւ դատարանի պրիտուալ իւր գրագրի ու հասարակների հետ և նրա ետեւից ներս թափուեցան տանի չափ թաղաքացիներ:

—Ինձ հրամայում է վերգրել այս տունը, տեղը և կահ-կարասիքը, պարոն Մուրադ, դուք իրաւունք չունենաք տեղից չարժեքելու: ասաց պրիտուալը:

Հանեց պայուսակից կատարողական թերթերը և սկսեցին կարծել:

Աղա Մուրադը լռեց: Պրիտուալը գրում էր, ինչ որ աչքի էր ընկնում և ինչ որ միւս սենեակներից ձեռքերի վրայ քաշ էին անում բերում նրա առաջ պարտատէրերը, Ես մնացի շուարած, աղաւթ, Վերջապէս բացականցեցի:

—Աղա, իմ անուն էլ գրի՛ր: ինձ էլ փող է պարտ... դարձայ ես դէպի պրիտուալ:

Պրիտուալ մի դարմաղական հայեացք ձգեց վրաս և հարցրեց—նր է

ապի հետ առամ առամի տալ, սակայն ոչ մի «հօրեղոր որդի» կամ հինց «ունտեր» չէր երեւում Պաւել Պետրովիչի խոհանոցում:

—Օրվա կապն—էլի հատկանալի է, հապա թիչ օգուտ ժողովրդի աչքին թող փնտց, պատասխանում էր նա, եթէ այդ մասին Պաւել Պետրովիչը որ և է ակնարկ էր անուտ Մարքայն մօրեւանց կերպով ծառայում էր Պ. Պ. խահերի համար, թէ և վերջինս ծանօթները չարախօսում էին ասելով, իրեն թէ նա տնտեսական տեսակետից է պահում իւր վրայ սիրահարուած աղախին: Նա, իրաւ, Պ. Պ. մի փոքրիկ համաքը Մարքային նկատելի բաւականութիւն էր պատճառում և նրա լուսնանման դէմքի վրայ խաղում էր գեղեցիկ ժպիտը:

Շատ համեստ ապրելով, նա կարողացել էր մի խաղատունի համար փող ժողովել: Պ. Պ. ինքն էր նրա համար գնել այդ տոմսակը իրենց գրասենեակում: Տարին երկու անգամ խաղարկութիւնից յետոյ, Մարքայն պարոնին թէ և մասուցանելիս, սովորաբար ասում էր:

—Պաւել Պետրովիչ, Աստուած խեղճիւ բաժնին ոչինչ չի ուղարկել:

Պատասխանը սովորաբար լինում էր, որ ոչինչ չի ուղարկել:

Տոմսակի համար Պ. Պ. գրած ունէր իւր մօտ:

Այդպէս խաղաղ սահման էր նրանց կեանքը: միմայն այս անգը պատահեց լուց մի տարի առաջ Մարքային խիտտ վշտացրեց գիւղից ստացած մի լուր, որ հողորդում էր պատահած հրդեհի մասին, որին ճարակ էր եղել նրա ծնողների տունը:

Լուրը բերել էր նրա փեսան:

Այդ մասին նա առաւօտեան թէ և պարոնի հետ խօսեց, ցուակցեց, շատ ակն բացեց, վերջապէս գրեց տուն և ամեն ինչ ստաջուայ ընթացքն ստացաւ:

Մի անգամ խաղարկութեան միւս օրը, նայելով տարած գումարների աղիւսակին, Պ. Պ. տեսաւ, որ գլխաւոր 200,000 ռ. ընկել է Մարքայ Սիլանտրինայի ստանալին:

Պ. Պ. մտածեմն մէջ ընկաւ:

—Շատ գեղեցիկ կին է—դատում էր նա ինքն իրեն գրասենեակից վերադառնալիս—համեստ, բարի: մի խօսքով գեղեցիկ կին կարող է դուրս գալ:

Թերթը:

—Թերթը չունի, թերթն ինչ է, փող է պարտ, գրի՛ր:

—Իրաւունք էլ չունիս, դուրս գնա, գնա կատարողական թերթ բեր յետոյ... «...» ասաց նա մի տեսակ խորհրդաւոր ձեւով:

Ինչ թերթ բերէի, տասը հոգու միջի վերգրած ապրանքի վաճառումից ինչ պիտի հասնէր ինձ—մի տասը բուն բուրլի: այն էլ դեռ նոր պիտի գնայի դատաստանատուն...: Ես դուրս գնացի կրկին խեղադարի նման ներս մտայ և ընկայ պրիտուալի սեղանի վրայ:

—Աղա, ի սէր Աստուծոյ, երեւալքս սովից կը մեռնիմ, փողերս սոսա տան, փողերս...:

—Գուրս հանեցէք դրան, խանդարում է գործին, բռնեցէք...:

Ես հասարակները մի քանի բռնեցը ծոճակիս տալով քաշ տուին ինձ դէպի փողոց:

Էլ չկարողացաւ չարոհակն Խօջա-Արթիւնը: կրկին և կրկին պարպեց նա օդու բաժակը և սկսեց իւր «բայաթին»:

Առաւօտը վեր կենալով, ես նրան դեռ նստած տեսայ իւր տեղը: սակայն աչքերն ուռել էին և մի տեսակ կատաղութիւն ստացել...:

Ինքզ Խօջան դռնէ դուռն էր ընկել և իւր ցաւն այստեղ այնտեղ պատմելով որդրմութիւն էր հաւաքում:

Արդաւ մ

—Երկու հարկեր հազար, որն, ինչ
զուտար է, հետո ձեռքում գրանցված
բան կարելի է անել—ծագեց նրա զԼԻ
խում:

Նա վերադարձաւ տուն Մարթա Սե-
լանովինային նա մի առանձին հայեաց-
քով ողջունեց:

—Ինչ է տիրուհի, պատրաստ է ձա-
շը, թշնից կեղծելով հարցեց նա:

—Պատրաստ է, այս բոլորը—կարմ-
րեց Մարթան:

Ամբողջ երկրին նստած իւր առանձ-
նանկանով, Պ. Պ. ն մտածում էր,
յայտնել տարած գումարի մասին, այսպէս
խոսելով Մարթայի ձեռքն ու սիրտը...
Թէ առաջ պատկերել, յետոյ յայտնել:

—Այլ փողերով Մարթան նրան
նայել անգամ չի ցանկանալ, մտածում
էր նա: Իւր այժման դիրքում համա-
ձայնութեան նա չէր կատարում անգամ:

Պ. Պ. ն վճռեց չյայտնել Յուդան
մէջ նա առաւօտեան սպասում էր Մար-
թայի սովորական «խղճի բաժնին»,
ուսկան այս անգամ վերջինս ոչինչ չա-
տաց:

—Աստուած ինքը օգնում է, մտածում
էր Պ. Պ. ն ծառայութեան դնալիս, երեկ
մտապահ էր Պ. Պ. ն զիտաւորութիւնը
պակտեց աշխույթեան: Բանի մի օ-
րից յետոյ տեղի ունեցաւ պատկեր
անհրաժեշտ վիճակի ներկայութեամբ Հար-
սանիքը համեստ լինելուց բէշ աւել
էր: Բոլոր ներկայ եղողները մնացել էին
զարմացած նրա տարօրինակ ընտրու-
թեան վրայ:

Պատկեր մի քանի օր անցնելուց յե-
տոյ, Պ. Պ. ն վճռեց յայտնել տարած
գումարը: Առաւօտեան թէյի ժամանակին
էր: Մարթան Պատկեր Պատկերի մօտ
չէր կանգնած. նա նստած էր հետաւորի
ետեւ և կատարում էր «մտապահ տանտիկ-
նոյ» գերը: Իսկ իւր անտանտայ դերը
նա յանձնել էր մի սերիէ:

—Մարթա, տուր քո տոմսակը իմ
տոմսակներին մէջ դնելու: Եթէ միևնույն
է «բն» և «քո» չկայ:

—Ինչ, տոմսակ, Պատկեր—հարցեց
կինը:

—Ինչպէս թէ ինչ տոմսակ, այն, որ
չորս տարի սրանից առաջ գնեցի քեզ
համար: Դու միշտ հարցնում էիր, ար-
դեօք ոչինչ չես տարել:

—Ե՛, սիրելիս, այդ տոմսակը դեռ
անցեալ տարի եմ ծախել և գոյացած
գումարը փխսի ձեռքով ուղարկել ծնող-
ներս, որպէս զի նորոգել մեր տունը:

Պատկեր Պատկերը դռնատուեց, զոյգ
ձեռքով բռնեց զուլար և ձգուեց աթոռի
մէջը:

Մարթա Սիլանովինան բռնեց նրա
վրայ իւր ճարպում կորած աչքերը:

Տեսարան:

Բ. Յ.

(Թարգ.)

Պատկեր Պատկերը քննարկեց St-Louis
ում բարձր հասարակութեանը պատկա-
նող մի քանի պատու օրերով ընկե-
րութիւն են կազմել և նպատակ ունեն
ապացուցել, որ կինն ինչպէս ամենա-
թող արարած, միայն տանտուհու և
համբերելու համար չէ ծնուած: Այդ պա-
սաւ օրերովն, որոնք իրենց զաղա-
փարների արդէն հարկերից աւելի հե-
տադուր են հարկել իրենց համար հե-
տեւեալ ծրագրին են կազմել: Իւրաքան-
չիւր կին, որ կը մտնի նրանց ընկերու-
թիւնը, պարտաւոր է տղամարդի հա-
գուտ կրել, ծխել, տղամարդուն հաւա-
սար խմել և չարախի կրկու անգամ
կրկու դնալ: Վստանող սովորական աշխա-
տանքները, որոնք են գուլար գործին
և կար անել ծրագրից բոլորովին դուրս
են ձգուած և դրանց տեղ մտցուած են
ձի հեծնելը, սրախաղը և մարմնամար-
զութիւնը, որոնք ամենամանրամէտ և
նշանաւոր պարագայներն են ճանա-
չուած: Ընկերութեան խորագրաւոր ան-
գամը, որ կը ցանկաց ամենամանր
կրկութիւնից դուրս կը ձգուի: Այդ ա-
ղանդը, աշխատելով իւր նպատակը կը
նախան պատկեր պատկեր, իւր միջից
ընտրում է աւելի տարկաւոր մի կին:

որի վրայ պարզ է արեւում իւրաքան-
չիւր ամիս 6 ժամ շարունակ իրենց
վարդապետութեանը յարմար, քրիստո-
նէական և մանկական կրօններից վերջ-
րած քարոզ խօսել:

Դ. Պատկեր: Այս օրերս վախճա-
նուեց ֆրանսիացի յայտնի գրող Օկտու-
ֆիլէն 35 տարի առաջ նա մեծ աղ-
մուկ հանեց իւր «Boncan d'un jeune
homme pauvre» պիւստի: Այն ժամանակ-
ներում (1850—1860 թուականներին)
հեղինակի համար մրցումը հեշտ բան
չէր: Գիւման, Բարիէրը, Օմիլէն այդ ժա-
մանակներում էին գրում իրենց ամե-
նաւոր պիւստները: Փիլիէն վերջինիս
պիւստը «Կոմիքսալադ տիկնոջ» և «De-
mi monde»-ի հետ հաւասար դարձրեց
էր ընտրութեամբ, որից յետոյ նա գրեց
մի ուրիշ պիւստ «Revue des deux mon-
des» անունով, որ նայեալս մեծ աշխու-
թիւն ունեցաւ: Իսկ այդ պիւստից յետոյ
գրեց «Dalila» անունով պիւստը, որ ա-
ռաւ իրենից պակաս աշխույթ չունե-
ցաւ: Այդ պիւստը Փիլիէն գրեց դերասան
Լաֆոնտենի թատերադրամի: Փրօմիս
կան պիւստերի մէջ «Dalila»-ն առաջինն
է, որ 200 անգամ ներկայացրուել է:
Այդ անօրինակ աշխույթիւնն եղաւ ա-
ռիւթը, որ Փիլիէն ամենահինքին ձեռնա-
րանի անգամ ընտրեցին: Փիլիէն գրեց
նաև ուրիշ շատ պիւստներ, որոնք սակայն
առաջինների նման աշխույթ չունե-
ցան: Բայց Փիլիէն միայն ընտանեկան
գրականութեամբ չբաւականացաւ. նա գը-
րում էր նաև վէպեր և դարձանալի բնութ-
նագրեր կերպով: Հատորը հատորի ետևից
էր դուրս գալիս: Նրա վէպերից ամե-
նից աւելի նշանաւորը պէտք է «Mon-
sieurs de Camors»-ը համարել, որ էր
կրող կայսրութեան արխանապետական
չրջանից առաջ բարձրի նկարագիր է:
Այդ չրջանը լաւ ծանօթ էր հեղինակին,
որովհետեւ Եգիպտոս կայսրութեան գնահա-
տել էր Փիլիէն և դա սիրուած էր ար-
քունի սպաններու High life-ի օժտած
միջոցով: Նա իրեն իւր տանն էր
դրում: Ասում են մինչև անգամ, որ նը-
րա վէպերից շատերը արխանապետական
չրջանին պատկերող մարդկանց և կա-
նանց ճաշակին էին յարմարեցրած, որոնք
նրա իւրաքանչիւր վէպը ընդունում էին
որպէս գրականական անցք: Եգիպտոսի Փի-
լիէն արշաւանք էր կատարում րէալա-
կան ստորաբաժան, սակայն, առանց իւր
լայկի ձեռնորդները հանելու: Նրա վէպ-
ը «Honneur d'artiste» վէպը բարձր
գնահատուելի ճաշակի և րէալականութեան
օրինակ կարող է համարուել: Վերջին
տարիները Փիլիէն ընտանեկան վշտից
կորուած, ապուրձ էր արխանապետական
չրջանից հեռու, Վերսալում, իւր երկու
սիրելի բարեկամներին—Լաֆոնտեն և
Դերոն: Գերատանների մօտ և, չնայելով
իւր տարիքին (68), շարունակ աշխա-
տում էր:

ԵՐԵՎԱՆԻ ՀԵՌՈՒԳՐԱԿՆԵՐ
(Հիւսիսային Գերմանիայի լիւթերի)

ԿԱԼԿՈՒՍՏՈՒ, 15 յուլիս:—Ե-
րէկ փոխարքայի պալատում ռու-
սաց Թագաժառանգի պատուին
շքեղ ժողով և ընդունելութիւն
կար: Ներկայ էին տեղացի շատ
իշխաններ և անուանի մարզիկ և
անգլիական զինուորական և քա-
ղաքացիական վարչական բոլոր
բարձրաստիճան անձերը: Այսօր
Թագաժառանգն և յիշեց Գեորգի
այցելեցին կենդանոցը անկողնի ալ-
գին, որտեղ և նախաճաշեցին:
Այսօր երեկոյեան այգում հանդէս
է լինելու և բեկիւղերեան ծա-
ռաստանում ընդունելութիւն: Նո-
րին Բարձրութիւնն այտուղից կը
հեռանայ վաղից առաւօտեան և
յատուկ ցանկութեամբ նրա Հե-
ռանալը խնամ մասնաւոր բնաւո-
րութիւն կ'ունենայ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 16 յուլիս:—
Երէկ բացուեց կենդանիներին ա-
պահովող ընկերութեան համա-
գումարը: Նախագահութիւնն ա-
ռաջարկուած է վարչակն ընկե-
րութեան պատգամաւոր Բրիւնին-
գին, քաղաքաւար ընտրուած է
Վարպետովսկին:

Խմբագիր-հրատարակիչ
ՍՊԱՆՍԻԱՍ ՍՊԱՆՍԻԱՍԵԱՆ:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ
ՊՈՍՏԱՅԻՆ ԵՐԹԵԻՆԿՈՒԹԻՒՆ
ԹԻՖԼԻՍԻ ԵՒ ՎԼԱԴԻԿԱՎԱՋԻ
ՄԻՋԵԻ

Թիֆլիսից գնում է Վլադիկավաճ՝
Ա. Հինգ հոգու տեղ ունեցող կառք
(կարէտ) առաւօտեան ժամը 9-ին և գի-
շերում է Մէլիթում և միւս օրը երեկո
հան ժամը 8-ին հասնում Վլադիկավաճ:
Բ. Վեց հոգու տեղ ունեցող (օմնի-
բուս) երեկոյեան ժամը 3-ին և առանց
ճանապարհին դիւրեկու միւս օրը երե-
կոյեան ժամը 7-ին հասնում Վլադիկա-
վաճ:

Վլադիկավաճից Թիֆ. գալիս է.
Ա. Հինգ հոգու տեղ ունեցող կառք
(կարէտ) առաւօտեան ժամը 9-ին և գի-
շերով Մէլիթ կայարանում, միւս օրը
երեկոյեան ժամը 8-ին հասնում է Թիֆլիս:
Բ. Վեց հոգու տեղ ունեցող կառք
(օմնիբուս) երեկոյեան ժամը 3-ին և ա-
ռանց ճանապարհին դիւրեկու միւս օրը
երեկոյեան ժամը 7-ին հասնում է Թիֆ-
լիս:

ԵՆՈՒԵՆԱԿԱՅԻՆ ԵՐԹԵԻՆԿՈՒԹԻՒՆ

1 Սև ծովի վրայ
Բաթումից գնում են՝
Հինգ և 6 թիֆ. երեկոյեան 4 ժամին
ուղիղ գծով, Նովորոսիսկյսկ և Սուխում:
Շաբաթ՝ երեկոյեան 8 ժամին, ու-
ղիղ գծով, բոլոր նաւահանգիստներով:
Երկու և 3 թիֆ. երեկոյեան 7 ժ.
արտասահմանեան նաւահանգիստներով
Վ. Պիլիս:
Բաթում գալիս են
Երէկ 7 ժ. արթի կէս օրին մօտ, 0
գնացուցից, ուղիղ գծով:
Ուրբաթ՝ առաւօտեան Օգոստայից
ուղիղ գծով, Կերչի և Նովորոսիսկյսկի
վրայով:
Վիքալի թիֆ. առաւօտեան Վ. Պիլիս:
Փոթիից Բաթում գնում են:
Հինգ և 6 թիֆ. առաւօտեան ժ. 9-ին:
Շաբաթ՝ առաւօտեան ժ. 9-ին:
Երէկ 7 ժ. երեկոյեան:
Փոթիից Բաթում գալիս են՝
Ուրբաթ և կիրակի կէս օրից յետոյ,
ժ. 2 ժ. մօտեցրէ:

11 Կասպից ծովի վրայ

Բազումից գնում են
Պետրոպոլ և Պորտ, Ալեքսանդրովսկ-
այնիսկերի 9-ին, զեկուսներին 7-ին,
յուլուսարի 4-ին, փետրուարի 1-ին և
մարտի 1-ին, կէս օրից յետոյ ժ. 2-ին:
Ուղիղ-Աղա և Կասպիսկի երկու-
շաբթի և ուրբաթ, առաւօտեան ժ.
11-ին:
Լեւոքոսն, Աստարա և Էնզելի նոյեմ-
բերի 5-ին և 1-ին, դոկտեմբերի 3-ին,
17-ին և 31-ին, յուլուսարի 14-ին, 28-ին,
փետրուարի 11-ին, 25-ի և մարտի
11-ին, առաւօտեան ժ. 11-ին:
2/քիլիսայ, Աստարայի, և Մակեդո-
սկի նոյեմբերի 5-ին, 10-ին, զեկուս-
ների 3-ին, 17-ին, 31-ին, յուլուսարի-
14-ին, 28-ին, փետրուարի 11-ին, 25-ին
և մարտի 11-ին, առաւօտեան ժ. 11-ին,
մարտի 11-ին, առաւօտեան ժ. 11-ին:

ԵՎԱԹԻՂՈՒ ԵՐԹԵԻՆԿՈՒԹԻՒՆ

1 Անդրկովկասեան երկաթուղի
Գոյաց թիֆլիս գալիս է
Բաթումից, պոստ. 11 ժ. 8 ր. կի.
Բազումից, 9 ժ. 40 ր. առ.
Բաթումից, մար. ապ. 8 ժ. — ր. առ.
Դաւանկից, 8 ժ. 20 ր. եր.
Գոյաց թիֆլիսից գնում է
Բաթում, պոստային. 8 ժ. 40 ր. առ.
Բազում, 12 ժ. 8 ր. դի.
Բաթում, մար. ապ. 9 ժ. 10 ր. ց.
Դաւանկ, 9 ժ. 45 ր. առ.
II Անդրկասպեան երկաթուղի
Ուղիղ-Աղաից գնում է 6 ժ. 40 ր. եր.
Ուղիղ-Աղա գալիս է 7 ժ. 48 ր. առ.
Ուղիղ-Աղաից գնացք գնում է և դա-
լիս երեկոյեան և շաբաթ օրերը
ամառային գնացքը գալիս է և գնում.
Եւրոպի և երեկոյեան օրերը:
I Բոստով-Վլադիկավաճի երկաթ.
Վլադիկավաճից գնում է 9 ժ. 30 ր. առ.
Բոստով գալիս է 8 ժ. 48 ր. առ.
Բոստովից գնում է 7 ժ. 28 ր. ց.
Վլադիկավաճից գալիս է 7 ժ. — ր. եր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«ԵՐԻՏՐԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ ՄԵՂ-
ԲԵՐ»

Իրատական գրութեան մասնախմբում
թեմա իրենց ջղային կազմուած
քր խանդարածների համար:

4 Է. Դ. Լեւոյի
առաւելին հրատարակութիւն Դ-ր
Բ. ին Գինն է 1 րուր.

Այս օգտակար գիրքը սրբաւորա-
կում է իւր մէջ շատ խրատներ,
թէ՛ ինչպէս կարող են ազատուել
հիւանդների վերջինիս անտիվա-
նասկար հետեւներից և վերա-
կանդիլ խանդարած սպիւրը և
առողջութիւնը: Այս գիրքը թոյ-
լատրուած է Մոսկուայի գրաքն-
նական կոմիտէից:
Հրատարակութեան պահանս է
Օտտո Ասպերգերի Դոյ. Լայպցիգում (Otto
Asperger Leipzig) (Մակսիմալ):
Օտարադարձայինները ճանապար-
հածարս չեն վճարում:

(M.) 40—35

Կովկասի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան Խորհուրդը
պատիւ ունի յայտնելու ընկերութեան յարգելի անդամներին, թէ ա-
ռաջիկայ կիրակի օրը, ամսիս 20-ին, առաւօտեան ժամի 11-ին, քա-
ղաքային տան դահլիճում նշանակուած է ընկերութեան

ԸՆԴԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ,

որի պարագմունքի առարկաները լինելու են.

1. Ընկերութեան Խորհրդի և տեղական վարչութիւնների այս
1891 թ. նախահաշիւների քննութիւնն ու հաստատութիւնը:
2. Տեղ. վարչութիւնների համար նոր կազմուած հրահանգի
քննութիւնն և հաստատութիւնը:
3. Ընտրութիւն ընդհ. Ժողովի նախագահի և քարտուղարի:
4. Ընտրութիւն խորհրդի չորս անգամի և հինգ փոխանգամի—
Նախագահ Խորհրդի Ա. Անանեանց

VÉRITABLE BÉNÉDICTINE
ԻՍՎԱԿԱՆ ԲԵՆԵԴԻԿՏԻՆԵ ԼԻԿԵՐ
Ֆրանսիայում Fécamp-ի արքայութեան
Իերեզանց, կազմուել, մարտարկեանը օգնող և անսրմակ
զարկեցող
ԲՈՂՈՐ ԼԻԿԵՐՆԵՐԻՑ ՍՄԵՆԱԼԱԿԸ.
Վերսալում պահանջել
Քառանկիւնի թղթանիւրը չէ:
Իերեզանց գրքաւոր տեղի
տարադրութեամբ:
Իսկական Բենեդիկտին (Bé-
nédictine) լիկերը գնում է բոլոր քաղաքներում միջերկր-
նի, միջերկրի, գինու և այլ ամենալաւ վաճառատներում:
Ներսէ Ե.Պ. (II 58628) 14—6

Նորին Վեհափառութեան Հրամանով բոլոր Հայոց օրիորդաց ուսում
նարաններում որպէս ձեռնարկ ընդունուած

ՅԱՅԿԱԿԱՆ ՆՅԱՆԱԳՐԵՐ ԵՒ ԾԱՂԿԱԳՐԵՐ
ՁԵՆԱԳՐՈՒԹԻ ՀԱՄԱՐ

անունով Հրատարակութիւնն հարկաւոր քանակութեամբ ունենալու
համար, խնդրում են իւրաքանչիւր ուսումնարանի վարչութիւնից
գիմել ինձ, հաշուելով (միայն աշակերտուհիների համար) իւրաքան-
չիւրը, փոխանակ 50 կոպ. առանց ճանապարհածախսի, 40 կոպ. ճա-
նապարհածախսով:

Շուտով տպագրուելու է կանվալի վրայ կարելու համար 25-ի
չափ ներկերով

ՈԳԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՐՈՅՍ

բարձի երեսի համար, որի գինն է 50 կոպ. ճանապարհածախսով: Սը-
րանք կարող են ինքն ըստ ինքեան ծառայել և իրեն զարդ ամեն մի
տանը:

Որովհետեւ այս Հրատարակութիւնների քանակութիւնն ինձանից
անկախ պատճառներով սահմանափակուած է և ոչ մի փէշ ծախուելու չէ, ուստի
ցանկացողները պէտք է անպատճառ վաղորօք դիմեն ինձ:

Ծախք քիչ գնալու և յարմարութեան համար փոքր տեղերից
կարելի է միասին գիմել:

Իմ Հասցեն՝ Вь С.-Петербургъ, Невскій пр., Армянская церковъ.
Вардану Варданову

Huste-Nicht
«ՄԻ ՀԱԶԻՐ»
Մեղրա-բուսեղէն մալց-կատարակ և
շաքարեղէն
Լ. Գ. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, ԲԵՐԵՍ-
ԼԱՒՈՒՄ:
Քիմիական վերլուծութեամբ և
բժշկական փորձերով հաստատուած
է, որ յամենայն դէպս դրանց մէջ ա-
ռողջութեանը վնասակար ոչ մի
նիւթ չէ, մտնում, ուստի դրա ներ-
մուծումն և վաճառումը Ռուսիա-
յում թոյլ է տրուած:
Գները՝ շէշը 1 րուր. և 2 րուր.
40 կոպ. Շաքարեղէնները 30 և 50-
ական կոպ.:
Փաթեթներ և ուղարկելու հո-
մար առանձին են վճարում:
Վերսալում պահանջել համար
Վ. ԱՌԻՐԻՍԻ մօ.ո
ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԴՈՒՄ, Սոկոլովայա 18/39
Վաճառում է Ռուսիայի բոլոր
ղեկատնային խանութներում և դե-
ղատներում:
(M.) 16—7